

ויענך וירעיבך ויאכילך את המן אשר לא ידעת ולא ידעון
 אבותיך למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי
 על כל מוצא פי ה' יחיה האדם (ח, ג)

הליכות חייהם של דור המדבר היו שלא על-פי דרך הטבע, שכן חיו
 במקום ציה ושממה, לא מקום זרע ומים לשתות, ועם כל זה לא חסרו
 דבר. ולא זו אף זו, שלא היתה ההנהגה באופן של הפיכת הטבע, וכגון
 שהמקום יהפך למקום זרע, רק באופן שחיו כל העת מעל הטבע,
 בהנהגה שכולה נס, לחם מן השמים, ומים מצור חלמיש.

זה מקור הסגולה המיוחדת של המן, שהיו טועמים בו כל טעם
 שרצו. שכן חילוקי הטעמים בכל מאכל, אם מתוק או מר, חמוץ או
 ממוזג, מקורם בכחות העליונים המאצילים על כל מאכל ומאכל,
 ומטביעים בו את טבעו, כבכל דבר אחר בבריאה. וכל כח המאציל
 אינו יכול להאציל אלא ממה שיש בגבולו, כי הרי אין מלאך אחד
 עושה שתי שליחויות. לא כן המן, אשר נאמר בו "הנני ממטיר לכם
 לחם מן השמים", כלומר, אני בעצמי, בלי שום שיתוף או תיווך של
 מלאך ממונה. וכיון שהקב"ה נולל כל הכחות כולם, לכך לא הוגבל
 הלחם שהמציא להם, בטעם נפרד ומסוים, רק הכל לפי כוונת
 המקבלים.

זהו שאמר כאן הכתוב "ויאכילך את המן וכו'", כי לא על הלחם
 לבדו יחיה האדם, כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם", שכן המן היה
 ממש במוצא פי ה', ללא שום התלבשות טבעית וחומרית.

רבי יוסף בהג"ר אייזיק חבר

(בספרו סבכתב"ד)

כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה'
 יחיה האדם (ח, ג)

בפרשת בראשית נאמר "ויאמר אלקים הנה נתתי לכם את כל עשב
 זרע זרע אשר על פני כל הארץ, ואת כל העץ אשר בו פרי עץ זרע
 זרע, לכם יהיה לאכלה" (בראשית א, כט). וביאר הגר"א (נאודת אליהו
 וביאורו לאבות), שזהו הדבור האחרון מעשרה מאמרות שבהם נברא
 העולם. שאלמלא מאמר זה היתה הארץ מוציאה צמחים ועצי פרי,
 פים וטעימים להפליא, אך הם לא יכלו לזון אותו ולסעוד את לבו.